

פרשת צו - "ופשט, את בגדיו, ולבש, בגדים אחרים והוציא את הדשן" - ההתחדשות שבשגרה.

זאב (וה) פרידמן

אנו ממשיכים גם בפרשתנו, לנסות ולמצוא פשר ומשמעות לעבודת הקורבנות. נכון, שמוצג לנו סוג של נוהל ופרוטוקול מקצועי המתאר באופן מפורט את הסדר וארגון, תהליך העבודה של הכהנים במשכן. אך לא די בכך, עלינו להעמיק עיוננו **בפשר ובמשמעות החברתית של עבודת הקורבנות**. פרשתנו מלמדת אותנו אודות המצווה הראשונה שנצטוו בה הכהנים, - **מצוות תרומת הדשן**: "ויִדְבַר ד', אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. צוֹ אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר, זֹאת תִּזְרֹת הָעֹלָה: הוּא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלֵּילָה, עַד הַבֶּקֶר, וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ, תִּוָּקֵד בּוֹ. **וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן מִדּוּ בַד, וּמִכְנָסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ, וְהָרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה, עַל הַמִּזְבֵּחַ; וְשָׂמוּ, אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ. וּפְשֵׁט, אֶת בְּגָדָיו, וְלִבְשׁ, בְּגָדִים אֲחֵרִים; וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה, אֶל מְקוֹם טְהוֹר. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תִּוָּקֵד בּוֹ לֹא תִכָּבֵה, וּבִעַר עֲלֶיהָ הַכֹּהֵן עֲצִים בְּבֶקֶר בְּבֶקֶר; וְעָרַף עֲלֶיהָ הָעֹלָה, וְהִקְטִיר עֲלֶיהָ חֲלָבֵי הַשֶּׁלֶמִים. אֵשׁ, תִּמְיֵד תִּוָּקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּבֵה". (ויקרא, ו', א-ו).**

האם קיימים פשר או משמעות בהחלפת הבגדים ?

האם בנוהל העבודה המפורט בפרשתנו, בפעולה של התעסקות הכהן בבית המקדש, בהרמת הדשן (האפר) על גבי המזבח בבגדים יפים, ולמחרת בפעולתו להוצאת הדשן (האפר) כשהוא מחליף את בגדיו בבגדים אחרים, האם לכל הפרוט הזה - סוג של טיפול שגרתי ואפור בפינוי אשפה, יש איזה מסר של משמעות כלשהי ?

הרש"ר הירש מאבותיה של הנאו-אורתודוקסיה בגרמניה במאה ה-19, שהדגיש את **תפקידה של התורה בתוך חיי המעשה**, וראה בענייני החול בחומר וברוח, אמצעים שיש להשתמש בהם לעשיית רצון ה', מתבונן בפעולת הכהן ובהחלפת בגדיו בתרומת הדשן, בהתבוננות מעמיקה שיש בה מסר לחיים, וכך הוא מפרש: " כשם שעבודה של שחר מתחילה בתרומת הדשן כרמיזה לעבודת היום הקודם... כך לעומתה, הוצאת הדשן מכוונת להורות, כי בכל יום ויום המתחדש, גם התחייבותנו מתחדשת....**תהי נא מידי יום ויום חובתנו, לקיום המצוות כחדשה בעינינו וכאילו מעולם עוד לא קיימנוה בעבר, אין אנו פטורים מלחזור ולקיימה בכל יום ויום, מתוך אותה שמחה, כאילו יום ראשון לפעולה הוא לו זה**".

דומה שמצוות תרומת הדשן שבה עוסק הכהן, ביום האחד ולמחרתו, תוך כדי שהוא לא עושה זאת באותם בגדים, באה ללמדנו תובנה חשובה לחיינו - **ההתחדשות שבשגרה**. עצם החלפת הבגדים בסוג עבודה של פינוי הדשן, הופך את הפעולה השגרתית- **להרמת הדשן, לסוג של אירוע מיוחד**.

כיצד ניתן ליצור בשגרת חיינו האפורה, ממד של התחדשות, התרגשות, שמחה וברק בעיניים, גם אם אנו עוסקים, לכאורה יום יום, בפעילות שגרתית באותו עיסוק ובאופן דומה. שכן, העיסוק באותה עבודה ובאותו סדר פעולות דומים, עלולים חלילה לגרום לנו סוג של שעמום ופיהוק - "די, שוב אותו דבר". אמנם אנו לא פעם מכריזים: "תחי השגרה". אבל האתגר הניצב לפנינו, הוא כיצד להפוך את שגרת חיינו, למתחדשת ומרגשת. עלינו לעבוד על עצמנו, להתחדש כל יום מחדש, ולעשות את הדברים מידי יום, עם סוג של ברק בעיניים, גם אם העיסוק הוא מעולם תוכן דומה, more of the same. עלינו לעשות, לא "כמצוות אנשים מלומדה", אלא מתוך התבוננות וחיפוש יום יומי של **פשר ומשמעות חדשים לשגרת חיינו. עלינו לבחון את עצמנו מחדש, מידי יום. עלינו להתבונן בשגרת חיינו ולעשות לעצמנו מעין תחכים אישי, בכל יום מחדש, תוך כדי כך שאיננו קופאים על שמרינו, **כיצד להעניק לשגרת חיינו - טעם חדש**. דומה לאותו תבלין חדש שאנו מוסיפים לאותו מאכל קבוע, שעושה את כל ההבדל. אז נכון כששואלים אותנו: "מה נשמע?" ואנו, לא אחת עונים: "ברוך ד', אין חדש" וזה מקנה לנו תחושה של יציבות, שלווה ותודה לקב"ה. אבל גם אם לא קורים דברים חדשים **במרחב השגרה, no news good news**, עלינו לפעול בתוכנו, בהסתכלות הפנימית, לחוש בתוכנו את המשמעות, ההתחדשות וההתרגשות, וגם לעשות את פעולותינו הדומות, היום יומיות, בחידוש ובשינוי, כמו אותן תוסף תבלין לאוכל.**

כיצד ניתן להתחדש, להתרגש וליצור בשגרה, שנתפסת לכאורה כמשעממת, אפורה ויבשה ?

דוגמאות לשילוב של שגרה והתחדשות עם יצירה, נמצא, אצל העיתונאי האמריקאי מייסון קארי (Currey), שאסף ותיעד כל כך הרבה תשובות לשאלה: "מה אתה עושה כשאתה קם בבוקר?", עד

שהחליט שהגיעה העת לקבץ את התובנות בספר שהוציא בשנת 2013 - "Daily Ritual: How

Artists Work"- "פולחנים של יומיום: איך גדולי המוחות מפנים זמן, מוצאים השראה ויושבים לעבוד", איך אפשר ללמוד על הרגלי החיים של משכימי הקום - כמו על מחבר רבי המכר ג'ון גרישם, שקם בחמש בבוקר, או על כלת פרס נובל לספרות טוני מוריסון, שמקפידה לכתוב בכל יום, עוד לפני עלות השחר. בספרו מספר מייסון קארי על בטהובן שקם בכל יום עם שחר והכין לעצמו קפה. בטהובן הקפיד מאד בטקס. בכל כוס צירכים היו להיות 60 פולי קפה בדיוק והוא ספר אותם בכל פעם. או אז היה מתיישב אצל שולחנו ומחבר מוזיקה עד שתיים או שלוש אחה"צ. אחר כך היה יוצא להליכה ארוכה ואיתו עיפרון וכמה גיליונות תווים, כדי להעלות על הכתב כל רעיון שיעלה במוחו בדרך. מידי ערב אחרי הארוחה היה שותה בירה מעשן מקטרת ועולה על יצועו לא יאחר מעשר. או למשל, עמנואל קנט הפילוסוף המזהיר ביותר בעת החדשה, נודע בשגרת יומו הדייקנית. היה קם, שותה קפה, כותב מרצה אוכל, יוצא להליכה וכל דבר בזמנו ובמועדו. כאשר שכנו ראו אותו יוצא מביתו במעילו האפור ובמקל ההליכה, ידעו שהשעה שלוש וחצי בדיוק. היצירה הנולדת בשגרת יום קבועה, היא גם תוצר של הערך: התמדה. על כך כבר אמר וינסטון צ'רצ'יל: " אין הטיפה חוצבת בסלע מכוח עוצמתה, כי אם מכוח התמדתה".

ההתמדה היא ערך מנצח לחיוניות, להישגים ולהגשמה.

ישנו מדרש ידוע המובא במבוא לפירוש הכותב על "עין יעקב", קובץ קטעי האגדתא בתלמוד הבבלי, שם מתנהל דיון של תנאים, מהם אותם הפסוקים שאפשר לתת להם גולת כותרת Highlights: "כלל גדול בתורה". בן עזאי בוחר הפסוק: "שמע ישראל ד' אלוקיני ד' אחד" (דברים, ו', ד'). בן ננס בוחר הפסוק: "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא, יח', יט'). בן פיז בוחר את הפסוק: "את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים" (שמות, כט', לט), אלו הן קורבנות התמיד וכיום בהיעדר הקורבנות, הן התפילות היום יומיות - שחרית, מנחה וערבית. זאת בעצם שגרת היום יום. ואכן נקבע שההלכה כמו בן פיז. הנה לנו דוגמא נוספת לפשר והמשמעות של עבודת הקורבנות. השגרה בהתמדה היא המנצחת ולא האירועים החד פעמיים והמיוחדים. הרב פרופ' זקס במאמרו: "השראה והשקעה" לפרשת תצווה (מעניינת ההקבלה הטרימנולוגית של הציווי בתצווה לפרשתנו צו) כותב: "שהאנשים המשנים את העולם, בין אם בקטנות ונסתרות אם בגדולות ונצורות, הם אלה ההופכים חוויות שיא לשגרת יום יום. אלה היודעים שהפרטים חשובים, אלה שיצרו משמעת של עבודה קשה ושל התמדה. גאונות היא אחוז אחד השראה ו 99 אחוז השקעה. האנשים המשנים את העולם, בין אם בקטנות ונסתרות ובין אם בגדולות ונצורות, הם אלה ההופכים חוויות שיא לשגרות יומיום. אלה היודעים שהפרטים חשובים, אלה שיצרו משמעת של עבודה קשה ושל התמדה".

הרב יוסף דב סולבייצ'יק (1903 – 1993) כותב במסתו "איש ההלכה": "היהדות מבקשת להפוך אותנו לאמנים יוצרים, שיצירתם הגדולה ביותר היא חייהם, ולשם כך נדרשים הרגלים של יומיום: שחרית, מנחה וערבית, האוכל שאנו אוכלים, צורת ההתנהגות שלנו בעבודה ובבית"

מוכר לנו המשל של המגיד מדובנא (רבי יעקב קראנץ - 1741-1804), אודות כפרי אחד שהגיע לעיר הגדולה לקנות לעצמו חליפה חדשה. החייט מדד את מידותיו והכין לו חליפה חדשה. כאשר לבש אותו כפרי את החליפה החדשה, בא בתלונה לחייט שהחליפה קטנה וצרה עליו ואיננה מתאימה לו. החייט הסביר לכפרי את טעותו, בכך שמדד את החליפה החדשה על החליפה הישנה. הנמשל הוא בהקשר לפרשתנו, שעל האדם העובד במרחב של שגרה יום יומית, חייב מידי יום להיפטר משרידי יום האתמול ולהתחיל יום חדש בהתחדשות. מצוות תרומת הדשן בפרשתנו מלמדת אותנו להעריך בכל יום מחדש את מצבנו ולבחון עצמנו לא לאור הישגי האתמול, אלא לאור אתגרי היום החדש.

ויקטור פרנקל (1905 – 1997) היה רופא נויירולוג ופסיכיאטר יהודי וינאי, מייסד הלוגותרפיה ושיטת הניתוח האקזיסטנציאליסטי, כותב בספרו: " האדם מחפש משמעות" (1946) שהכלי של משמעות, הוא המאפשר לשרוד במרחב שגרה של תופת, כמו השואה הנוראית. פרנקל אמר ביום

הולדתו ה-84: "אפשר ליטול מאיתנו את הכול כמעט – את בריאותנו, את רכושנו, את כבודנו, את חירותנו וגם את היקר לנו; חוץ מדבר אחד, והוא- החופש להחליט איך להגיב למצבי החיים שלנו. אנו אדונים לגורלנו ולא קורבנותיו".

ההתחדשות בשגרה היא המשמעות שאנו מעניקים לשגרה. בהקשר לכך אני נוהג להציג סיפורן של שתי נשים שעושות את אותה עבודה, של קילוף מכסה יומית של תפוחי אדמה בבית יתומים. האישה האחת, מסתכלת כל הזמן בשעון, היא חסרת סבלנות ומבטה מריר וכועס. האישה השנייה שעושה בדיוק את אותה העבודה, פניה מלאות אושר שמחה וחיוך.

מה עושה את האישה השנייה למאושרת? הסיבה היא, שהאישה המאושרת מתחברת לפשר ולמשמעות בעיסוקה השגרתי והאפור בקילוף תפוחי האדמה. היא רואה לנגד עיניה את הילדים היתומים, שלמענם היא מקלפת את תפוחי האדמה. קילוף תפוחי האדמה עבודה, הוא אירוע מרומם נפש. כך למשל, במקום עבודתי הנוכחית אני רואה לא אחת, מנהלות חשבונות עם ברק בעיניים. לכאורה זאת עבודה עם מספרים שגרתיים יום יומית. אבל הן מספרות לי, כיצד הן מתחברות לסיפורים נוגעי הלב של מקבלי השירות, שעבורן הן עוסקות במסירות בפעולות כספיות וחשבונאיות. הן מתחברות למשמעות של הסיפורים מאחורי המספרים.

בחיי עבודתנו אנו נתונים לא אחת לשגרה של יום יום. אנו יכולים להיות מאושרים ושמחים, אם נעצים את התחדשותנו במתן משמעות של ממש, לעשייתנו. החיים האמיתיים הם בשגרת יומנו.

אנו לא אחת שואלים על אדם זה או אחר, מה הוא עושה, או במה הוא עובד. לדעתי, השאלה צריכה להישאל אחרת: מה הוא אוהב ולא מה הוא עושה. אנו מכירים לא מעט אנשים שעשו תואר בשביל הוריהם ולאחר מכן עשו שינוי וברחו לעסוק במה שהם באמת אוהבים. אנשים שעוסקים בעיסוק שאינם אוהבים ונמשכים אליו, עלולים להתנוון ולשקוע בשגרה אפורה ומשעממת. עלינו להתחבר כל הזמן למשמעות של עשייתנו. כפי שטבע ויקטור פרנקל בהקשר לאימרתו של הפילוסוף פרידריך ניטשה מחשובי זרם האקזיסטנציאליזם (1844-1900): "אם יש למה בשביל, כל איך אפשר".

העיקרון בדיוננו של התחדשות שבשגרה, חל גם על ארגון שאיננו צומח ומתחדש, שסופו להתנוון ולהיעלם. מוכרים בהקשר לכך מחקריו של יצחק אדיג'אס בן זמננו, מומחה עולמי לניהול ולהתנהגות ארגונית, אודות מחזור חיי הארגון. קורה לא אחת שארגון צומח ומתחדש ואז הוא נעצר ועומד במקום במצב של פלאטו וסטגנציה. בנקודה זאת הארגון מתחיל לסגת ולאבד גובה. דומה למשפט הצבאי: "עמידה במקום נסיגה לאחור".

ההתחדשות שבשגרה מציבה אתגר יום יומי גם לשגרת חיים של בני זוג. שגרת חיים זוגית שאיננה מתחדשת, עלולה לערער את תשתית הזוגיות. ההתחדשות בשגרת חיי הזוגיות, דורשת הפנמה והשקעה מתמדת יום יומית. אפשר גם אפשר לייצר ריגושים וחידושים בשגרת היום יום של חיי הנישואין. לא "היז הנעלמה" תגרום לכך, אלא האחריות לכך, על ידי כל אחד מבני הזוג.

הכהן המשרת בקודש והעוסק בעבודת השגרה של תרומת הדשן בפרשתנו, נושא תפילה שלא יכשל בעבודתו, אך גם תפילה להתחדשות בשגרה, כפי שפירש רש"י הירש. כך גם ראוי שירה של לאה גולדברג: "תפילה", ללמדנו על התפילה שעלינו לשאת לקב"ה, להתחדש בשגרת חיינו: "למדני אלוקי, ברך והתפלל, על סוד עלה קמל, על נגה פרי בשל, על החירות הזאת: לראות, לחוש, לנשום, לדעת, לייחל, להיכשל. למד את שפתותי ברכה ושיר הלל, בהתחדש זמנך עם בוקר ועם ליל, לבל יהיה יומי היום כתמול שלשום, לבל יהיה עלי יומי הרגל".

הבה נעניק משמעות יתירה בהקשר לנושא דיוננו בפרשתנו - ההתחדשות שבשגרה, לשירים של אהוד מנור: "להיוולד כל בוקר מחדש", ושל נעמי שמר: "לקום מחר בבוקר עם שיר חדש בלב, לשיר אותו בכוח... לשמוע חלילים ברוח החופשית ולהתחיל מבראשית".